

Διαγωνισμός συγγραφής άρθρου για την εκπαίδευση
ενηλίκων στα πλαίσια προώθησης των δημοσιεύσεων
στην πλατφόρμα EPALÉ

Θέμα:

**«Ο ρόλος της εκπαίδευσης ενηλίκων στη
σύγχρονη κοινωνία»**

(Σύνολο λέξεων αυτούσιου του άρθρου : 1183λέξεις)

Μαριαλένα Χριστοδουλίδου

*Εκπαιδευτικός Δημοτικής Εκπαίδευσης-Σύμβουλος Φυσικών
Επιστημών στο Δημοτικό, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου*

Λεμεσός , Οκτώβριος 2015

Στοιχεία επικοινωνίας:

Τηλ.99420215

Email: marialenachristodoulidou@hotmail.com

"Όταν σχεδιάζεις για ένα χρόνο, να σπέρνεις σιτάρι. Όταν σχεδιάζεις για μια δεκαετία, να φυτεύεις δέντρα. Όταν σχεδιάζεις για μια ζωή, να καταρτίζεις και να εκπαιδεύεις ανθρώπους." (κινεζική παροιμία) Guanzi (περίπου 645 π.Χ.)

(COM, 2001).

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	4
2. Ο Όρος «Εκπαίδευση Ενηλίκων».....	4
2.1. Η έννοια του «ενήλικα».....	4
2.2. Η έννοια της «εκπαίδευσης».....	5
3. Χαρακτηριστικά σύγχρονης κοινωνίας.....	5
4. Ο ρόλος της «εκπαίδευσης ενηλίκων» στη σύγχρονη κοινωνία.....	6
5. Συμπεράσματα.....	6
6. Βιβλιογραφία.....	8

1. Εισαγωγή

Μια μεγάλη συζήτηση έχει ξεκινήσει εδώ και δεκαετίες για τη «διά βίου μάθηση» και τη «συνεχιζόμενη εκπαίδευση», σε σχέση με την πραγμάτωση της «κοινωνίας της γνώσης». Διεθνείς οργανισμοί στην προσπάθεια τους να προετοιμάσουν «ευπροσάρμοστους» πολίτες στις συνεχείς αλλαγές που πραγματοποιούνται στην παγκόσμια οικονομία και την κοινωνία, θεωρούν επιτακτική ανάγκη την προώθηση όλο και περισσότερο της έννοιας της «διά βίου μάθησης», μέσω στρατηγικών τύπου «εκπαίδευσης ενηλίκων», παρέχοντας προγράμματα εκπαίδευσης, εξειδίκευσης και κατάρτισης των πολιτών.

Στο παρών άρθρο παρουσιάζεται ο ρόλος της «εκπαίδευσης ενηλίκων» στη σύγχρονη κοινωνία.

Κατ' αρχήν κρίνεται απαραίτητο να προσδιοριστεί ο όρος «εκπαίδευση ενηλίκων» ώστε να αποσαφηνιστεί, όσο είναι δυνατόν, η χρήση του, αφού η βιβλιογραφική ανασκόπηση έδειξε ότι το περιεχόμενο των ορισμών εξαρτάται είτε από τις παγκόσμιες αλλαγές (Gustavsson, 2002 · Schuetze, 2006), είτε από το άτομο ή τον οργανισμό που δίνει τον ορισμό (Rogers, 1998 · Ζαρίφης, n.d.a).

2. Ο Όρος «Εκπαίδευση Ενηλίκων»

Σύμφωνα με τον Rogers (1998), η «εκπαίδευση ενηλίκων» δύσκολα μπορεί να οριστεί. Η ΟΥΝΕΣΚΟ και ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), διαφοροποιούν τους ορισμούς που δίνουν για την «εκπαίδευση ενηλίκων», ερμηνεύοντας την έννοια του ενήλικα διαφορετικά με τον ΟΟΣΑ από τη μια να υποστηρίζει ότι ενήλικας θεωρείται το άτομο που ηλικιακά ξεπέρασε την ηλικία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και δεν έχει την εκπαίδευση ως κύρια ασχολία και από την άλλη την ΟΥΝΕΣΚΟ να υποστηρίζει ότι κάποιος ανήκει στους ενήλικες όταν η κοινωνία στην οποία ζει τον κατατάσσει στους ενήλικες (Rogers, 1998).

Για καλύτερο εννοιολογικό προσδιορισμό του όρου «εκπαίδευση ενηλίκων», θεωρείται σημαντικό να αναλυθούν αρχικά οι έννοιες του «ενήλικα» και της «εκπαίδευσης».

2.1. Η έννοια του «ενήλικα»

Σύμφωνα με τον Κόκκο (2005), η διεθνής βιβλιογραφία τείνει στο ότι το καταλληλότερο κριτήριο για να θεωρηθεί κάποιος ενήλικας δεν είναι η ηλικία, αφού η ηλικία ενηλικίωσης διαφέρει ανάλογα με την εποχή και την κοινωνία. Τα άτομα φέρουν την ιδιότητα του ενήλικα κυρίως όταν αντιμετωπίζονται από τους άλλους ως κοινωνικά ώριμα (Jarvis, 2003).

2.2. Η έννοια της «εκπαίδευσης»

Η έννοια της «εκπαίδευσης» συγχύζεται συχνά με την έννοια της μάθησης. Ο Rogers (1998), υποστηρίζει ότι η εκπαίδευση συμβάλλει στη μάθηση αλλά η μάθηση δεν είναι αποτέλεσμα μόνο της εκπαίδευσης. Η μάθηση έχει άμεση σχέση με την μόνιμη αλλαγή στη συμπεριφορά του ατόμου και πηγάζει από την εμπειρία και την πράξη (Bigge, 1990). Σύμφωνα με τον Rogers (1998) και τον Κόκκο (2005), η μάθηση αποτελεί εκπαίδευση όταν από πλευράς συμμετεχόντων είναι συνειδητή, συγκροτημένη και σχεδιασμένη από κάποιο φορέα ο οποίος προσφέρει μάθηση.

Κατά συνέπεια, συνθέτοντας τις δύο έννοιες, η «εκπαίδευση ενηλίκων» αποτελεί κάθε εκπαιδευτική δραστηριότητα τυπική ή μη τυπική που απευθύνεται σε ενήλικες και στοχεύει να τους αναπτύξει επαγγελματικά, ή/και σε προσωπικό επίπεδο. Σχεδιάζεται και προσφέρεται από εκπαιδευτικούς ή μη φορείς και αποτελεί κομμάτι της «συνεχιζόμενης εκπαίδευσης» η οποία εμπλέκει άτομα όλων των ηλικιών σε όλα τα στάδια της ζωής τους (Ζαρίφης, n.d.α).

3.Χαρακτηριστικά σύγχρονης κοινωνίας

Οι πληθυσμιακές αλλαγές, η πρόοδος της τεχνολογίας, ξεχωρίζοντας την τεχνολογία της πληροφορίας και της ηλεκτρονικής επικοινωνίας, έχουν επιφέρει ραγδαίες πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές τα τελευταία χρόνια. Το εκπαιδευτικό σύστημα, αναπόφευκτα, δεν μένει ανεπηρέαστο (Κελπανίδη & Βρυωνίτη, 2004).

Αναλυτικότερα, μετά τη δημιουργία της παγκόσμιας αγοράς, από τη δεκαετία του '70 και έπειτα, το κεφάλαιο παύει να είναι περιορισμένο στα σύνορα του κάθε κράτους (Ζαρίφης, n.d.β). Η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου επέβαλε την εξέλιξη των διαδικασιών παραγωγής, γεγονός που απαιτεί επιμόρφωση από μέρους των εργαζομένων (Conford, 2002). Παράλληλα τα ποσοστά ανεργίας αυξάνονται στους νέους, ο αριθμός των συνταξιούχων μεγαλώνει, ενώ το εργατικό δυναμικό γηράσκει (Green, 2002). Σύμφωνα με τους Γκιόσο, Μαυροειδή και Κουτσούμπα (2008), δημιουργούνται καινούριες ανάγκες σε οικονομικό-τεχνολογικό και σε κοινωνικό-πολιτισμικό επίπεδο. Ειδικότερα, η οικονομία σε παγκόσμιο επίπεδο αναδιαρθρώνεται, η κοινωνία μεταβάλλεται συνεχώς και νέες ειδικότητες ή νέες δεξιότητες απαιτούνται, ή και ο εκσυγχρονισμός τους. Αλλαγές στον τρόπο ζωής, εργασίας και επικοινωνίας των ατόμων, όπως για παράδειγμα η αύξηση της εισόδου των γυναικών στην αγορά εργασίας, είχαν σαν αποτέλεσμα να αυξηθεί η ζήτηση εκπαιδευτικών ευκαιριών (Βεργίδης, 1998). Σύμφωνα με το Drucker (1994), κάποια επαγγέλματα έχουν ξεπεραστεί και έχουν εμφανιστεί νέου είδους επιχειρήσεις. Ο Duke (2002), ισχυρίζεται ότι ο γρήγορος ρυθμός με τον οποίο πραγματοποιούνται αυτές οι αλλαγές είναι πάνω από τις ικανότητες πολλών ανθρώπων, άρα απαιτείται εκμάθηση νέων δεξιοτήτων. Οι ανάγκες για εργαζόμενους με υψηλή εξειδίκευση, με μακροχρόνια εκπαίδευση που ανανεώνουν συνεχώς τις γνώσεις ή τις δεξιότητες τους, μεγαλώνουν (Σιάνου-Κύργιου, 2009). Σύμφωνα με τον Faulstich (2002), στους

Κελπανίδη και Βρυωνίτη (2004), υπάρχει ανάγκη για επαναλαμβανόμενη προετοιμασία του ατόμου, αφού η εκπαίδευση του δεν επαρκεί για μεγάλο χρονικό διάστημα.

4.Ο ρόλος της «εκπαίδευσης ενηλίκων» στη σύγχρονη κοινωνία

Η «κοινωνία της γνώσης» αποτελεί πλέον θεμελιώδες αίτημα της νέας εποχής, αφού η γνώση αποτελεί τη δύναμη που ορίζει με ακρίβεια τη διεθνή οικονομία τον 21ο αιώνα. Σύμφωνα με τους Lauder, Brown, Dillabough και Halsey (2006), η δημιουργία της αποτελεί προϋπόθεση για να αντιμετωπιστεί ο ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών ο οποίος, λόγω παγκοσμιοποίησης, οδηγείται σε κρίσιμο σημείο.

Ουσιαστικά τρία είναι τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της κοινωνίας της γνώσης: ότι η γνώση είναι ρευστή, ότι παρατηρείται αλματώδης ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας και ότι διάφοροι οργανισμοί υιοθετούν συνεχείς αλλαγές στην προσπάθειά τους για συνεχή βελτίωση και αλλαγές στα προϊόντα τους προκειμένου να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους.

Ο O'Hare (2002), τονίζει ότι:

οι χώρες που θα επιτύχουν τον 21ο αιώνα θα είναι αυτές των οποίων οι πολίτες είναι δημιουργικοί, προσαρμόσιμοι και δεξιότεχνες. Πρέπει να θέσουμε ως προτεραιότητα για τον καθένα ευκαιρίες να μάθει, να αναπτύξει τις δεξιότητες και ικανότητές του στην προσπάθειά μας να αναπτύξουμε την οικονομία και την ευημερία μας. (σ.33)

Η «εκπαίδευση ενηλίκων» αποτελεί την κυρίαρχη στρατηγική που εφαρμόζουν τα έθνη για την αντιμετώπιση όλων αυτών των αλλαγών, επενδύοντας πάνω στο ανθρώπινο δυναμικό με αποτέλεσμα να αυξάνεται κατακόρυφα η σημασία της μάθησης και της γνώσης. Ο Jarvis (2003), δηλώνει ότι η «εκπαίδευση ενηλίκων» είναι σε θέση να ευκολύνει και να βοηθήσει τους ανθρώπους να επιβιώσουν στις συνεχείς κοινωνικές αλλαγές.

Συνοψίζοντας, φαίνεται ότι οι σύγχρονες κοινωνίες απαιτούν επιτακτικά μέσω της μάθησης και της γνώσης να αντιμετωπίσουν τις σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές ανάγκες που δημιουργήθηκαν, με αποτέλεσμα την αύξηση της σημασίας της μάθησης και της γνώσης. Ο συνδυασμός της μάθησης για την εργασία και της μάθησης που στοχεύει στην ενεργό συμμετοχή στην κοινωνία, αποτελεί τη σύγχρονη προσέγγιση της «εκπαίδευσης ενηλίκων» και κατ' επέκταση της «διά βίου μάθησης» (Rogers, 2006), αφού παρατηρείται να δίνεται παράλληλα ιδιαίτερη έμφαση στις μέρες μας στο να συνδεθεί η ανάπτυξη του ατόμου με το ρόλο του στην κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ζωή της κοινότητας.

5.Συμπεράσματα

Η όλη συζήτηση που αναπτύχθηκε γύρω από τη «εκπαίδευση ενηλίκων» τα τελευταία χρόνια δεν υπήρξε τυχαία. Ήταν το αποτέλεσμα των ραγδαίων αλλαγών στην κοινωνία και στην παγκόσμια οικονομία. Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης είναι,

πέρα από οικονομικό φαινόμενο, και «μια πολιτική, πολιτιστική, κοινωνική και ψυχολογική αλλαγή, μια αλλαγή στο πλαίσιο της ζωής για όλους τους ανθρώπους και όλες τις κοινότητες» (Anderson, 1999, σ.462). Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να δημιουργηθεί η ανάγκη για αλλαγές και επαναπροσδιορισμό στοχεύσεων σε πολλούς τομείς περιλαμβανομένης και της εκπαίδευσης.

Η προώθηση της «εκπαίδευσης ενηλίκων» στη σύγχρονη κοινωνία αποτελεί συνιστώσα αφενός για την οικονομική παραγωγικότητα του ατόμου, αφετέρου για την προσωπική ανάπτυξη του μέσα από την απόκτηση νέων γνώσεων και την αξιοποίηση των τεχνολογιών, όσο και για την ανάπτυξη του ενεργού ατόμου σε πλαίσια δημοκρατικής λειτουργίας.

6. Βιβλιογραφία

Anderson, W. (1999). Communities in a World of Open Systems. *Futures*, 31,(pp. 457-463).

Βεργίδης, Δ. (1998). Σύγχρονες οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις στην Ελλάδα και Ανοικτή Εκπαίδευση. Στο: Δ. Βεργίδης, Α. Λιοναράκης, Α. Λυκουργιώτης, Β. Μακράκης & Χ. Ματραλής, *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση Θεσμοί και λειτουργίες*, τ. Α' (σσ. 95-111). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό. Πανεπιστήμιο.

Bigge, M.(1990). *Θεωρίες μάθησης*. Αθήνα: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ.

Γκίσιος, Ι., Μαυροειδής, Η., & Κουτσούμπα, Μ.Ι. (2008). Η έρευνα στην από απόσταση εκπαίδευση: ανασκόπηση και προοπτικές, *Open Education - The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, 4(1) Ανακτήθηκε από : http://www.openedu.gr/share/magaz_files/7-new/5-%20Special%20Issue.pdf

COM, (2001). *Η πραγμάτωση μιας ευρωπαϊκής περιοχής διά βίου μάθησης*.

Conford, I. R. (2002). Learning-to-learn strategies as a basis for effective lifelong learning. *International Journal of Lifelong Education*, 21(4), 357-368.

Duke, D. (2002). *Lifelong Learning in the 21st Century University*. Melbourne: RMIT University.

Ζαρίφης, Γ., (n.d.α). *Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και διά βίου μάθηση*, Λευκωσία: Ανοικτό Παν/μιο Κύπρου, αδημοσίευτο εκπαιδευτικό υλικό.

Ζαρίφης, Γ.(n.d.β). Διδακτικές σημειώσεις Προπτυχιακού Μαθήματος – Π 1807, *Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών*, Θεσσαλονίκη : Α.Π.Θ. Ανακτήθηκε από: <http://www.edlit.auth.gr/docs/files/propt/p1807/notes.pdf>

Green, A.(2002).The many faces of lifelong learning: Recent education policy trends in Europe. *Journal of education policy*, 17(6),611-626.

Jarvis, P.(2003).*Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση, Θεωρία και πράξη*. (Α. Κόκκος, επιστ.επιμ.).Αθήνα:Μεταίχμιο. (Πρωτότυπη έκδοση,1983).

Κελπανίδης, Μ., & Βρυνιώτη, Κ. (2004). *Δια βίου μάθηση. Κοινωνικές προϋποθέσεις και λειτουργίες. Δεδομένα και διαπιστώσεις*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κόκκος, Α.(2005). *Εκπαίδευση Ενηλίκων-Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Lauder, H., Brown, P., Dillabough, J-A., & Halsey, A.H. (2006). Introduction: The Prospects for Education: Individualization, Globalization, and Social Change' in H. Lauder, P Brown, J-A. Dillabough, A.H., & Halsey, (eds) *Education, Globalization & Socila Change*, Oxford: Oxford University Press, (pp.1-70).

O'Hare, D. (2002). *Building the knowledge society. Report to Government*. Dublin: Information Society Commission.

Rogers, A.(1998). *Η εκπαίδευση ενηλίκων*. (Α. Κόκκος, επιστ. επιμ.).Αθήνα: Μεταίχμιο. (Πρωτότυπη έκδοση,1996).

Rogers, A.(2006).Escaping the slums or changing the slums? Lifelong learning and social transformation, *International Journal of Lifelong Education*, 25(2),125-137.

Schuetze, H. G. (2006). International concepts and agendas of Lifelong Learning.

Compare, 36 (3), 289-306.

Σιάνου- Κυργίου, Ε. (2009). Ανοιχτή πρόσβαση και συμμετοχή των ενηλίκων στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Η ανάγκη για μια κοινωνιολογική προσέγγιση της δια βίου εκπαίδευσης - *Open Education - The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, Volume 6, Number 1 & 2, 2010